

"לכו דברו"

עם ענדפאת!

וצה לברות מהנוף היומיומי? להס' תובב יום שלם מבלי לשמוע מילה עברית, מבלי לראות ישראלים? סע לשכם.

ביקרתי שם השבוע. נסעתי דרך קלקיליה, במעלה הכביש המתפתל, בין גבעות וטרא' סות. כל הדרך לא פגשתי אסילו מכונית אחת הנושאת מספר ישראל כתום. הסתובבתי למעלה מעשר שעות בעיר עצמה — וגם אז לא פגשתי אסילו ישראלי אחד. הכתנה לאורחים, לסוחרים, למשפחות.

מאת שלום כהן

לחזור מביקור בשכם ולא להיות מדוכא, למה?

אתן לאחרים לדבר.

★ ★ ★

ולחייכתיבה, ספה, מספר כור' סאות, קופת-ברזל כבדה בפניה. במר' כו: חמודי כנען. בפעם האחרונה שפגשתי ישב ליד שולחן ראש העיר. עכשיו הוא

ואתם קבעתם שאנחנו לא מייצגים. בסדר. אנחנו כבר באמת לא מנהיגים. דברו עם עראפאת!

★ ★ ★

יש מוסד מקודש בשכם. אם אינך יודע על קיומו, תחשוב שהוא החאן האמפוללי של בית-החרושת הגדול לסבון. הוא תופס צלע שלמה של הכיכר המרכזית. אבל אם אתה מתמצא בענייניה של שכם, תדע שזהו, בעצם, הברלמאן — הכנסת של שכם.

ראשית אליזמר היה שר-החקלאות בממ' שלת-ירדן. מדבר עברית שוטפת, מזכרת מימי לימודיו במקוה ישראל. הוא איש שיצחק רבין ביקר בביתו, שלושה ימים אחרי כיבוש שכם.

„אמרתי לו: גוראל רבין, ניצחתם. הוכח' חם את כוחכם. אתם חזקים במלחמה. בואו, היו חזקים גם בעשיית שלום. הכריזו שאתם מוכנים לסגת מיד מכל השטחים הכבושים, בתנאי שלא ייכנס חזרה שום צבא ערבי. שאתם קוראים לעם הפלסטיני לקחת את גורלו בידי וליהיבכח שאינכם לוטשים עין על כיבוש שטחים. הכריזו שצבא ישראל לוקח איתו בחזרה רק ענף זית. תראו — תכבשו את לב העם הפלסטיני ותוכו בפרס היקר ביותר: שלום.”

„מה זה בעצם חשוב עכשיו? זה לא קרה, וזה העיקר.”

האם הצעה זו סבירה גם כיום, בתנאים של 1970?

הוא לא ענה. מישהו אחר, חאפז טוקאן, השיב במקומו. זהו גבר מטוסה, ליהט, לבוש בלייזר כחול ומכנסיים אפורים מגור' הצי: „אנחנו יושבים כאן בצחארוניים מעומלנים ובחליפות נקיות. אנחנו יכולים להיות דוגמנים בחנויות האלגנטיות ביותר של תלאביב. יותר מזה — כלום. אלה שמתים בביקעה — הם רשאים לדבר. רק הם רשאים להציע חוכניות ולקבל הצעות.” אז מה תפקידכם אתם, ראשי הפלסטינים? כלי היסוס: תפקיד אחד ויחיד — לש' בת כאן על אדמתנו, להחזיק מעמד, לשמור על ארץ אבותינו בשביל ילדינו.”

ארים שכשיר, נערת הקאפסריה

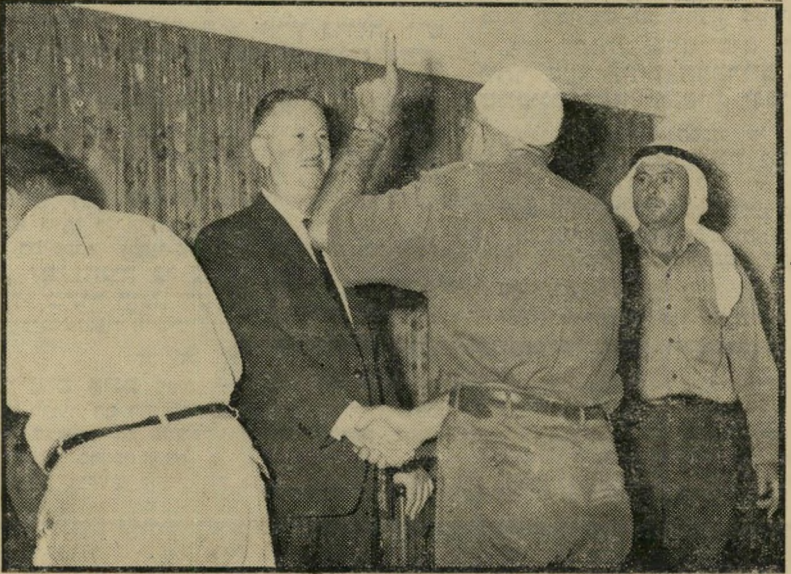
אביה של טרוריסטית

היא לא תשב לנצח!

כו שרד צנוע בכיכר המרכזית של העיר. כרזות ופירסומות של עסקי ביטוח. גבר רזה, אלגנטי, נעים-דיבור. אביה של מרים שכשיר. לא זוכרים את השם? אולי הכינוי יאמר לכם יותר: „נערת הקאפסריה”. זו שהניחה פצצה במיזנון של אוניברסיטת ירושלים. שפוטה למאסר-עולם. האם שאל אותה אביה מה דחף אותה להצטרף לטרוריסטים? רוחי שכשיר: „אני רשאי לראות אותה פעם בחודש, למשך חצי-שעה. החלטתי לא לקלקל את הפגישות הקצרות האלה. שואלים רק לשלומה.” ומה דעתו על בית-הסוהר הישראלי?

„יותר טוב מבית-המלוך הטוב ביותר שיש לנו בנבלוס.” חנופה? העמדת-פנים?

„בחג האחרון קבעו ביקור מיוחד למשפחות האסירות. כשהגענו, אמרה לנו המנהלת שהביקור בוטל, כי הבנות התפרעו, עשו שביתה, צעקו. יתר המשפחות לא רצו להשלים עם הגזירה. התחננו. המנהלת ביקשה ממני שאסביר להן. הסברתי ויעצתי להן לשוב הביתה בשקט. המנהלת הסכינה להעביר את המתקנים והפירות שכל אחד הביא לבתו. אחר-כך, לפני שהלכתי, אמרה לי: „שכשיר, בוא! ועתה לי סיור מודרך במקום.” אז הוא מרוצה מזה שבתו יושבת שם, בתנאים כליכך טובים? לאלפית של שנייה נצנצה פלדה בעיניו. ושוב החיוך השלוי של איש-עסקים של דור הסילון: „היא נשפטה למאסר-עולם. זה הרבה הרבה זמן. אבל היא לא תשב שם. יום יבוא ויהיה שלום, לא?”

מיואש, מוראד, מאוכוב: כנען. ראש העיר שכם שהתכפר

מטיילים. גם חיילים ואנשי מישמר הגבול יציתי רק בקושי.

כי זוהי עובדת-יסוד שאינך יכול להת' לם ממנה: שלוש שנים אחרי מלחמת ש'ת-הימים שוב תוחם הקו הירוק בין שני לקי הארץ. אין מחסומים, אין גבולות, אין צורך בחעודות-מעבר. אבל הגבול קיים.

להפסקת הביקורים בשכם ישנן תשובות לכביר. אמרו נא לי אתה: מתי היית בפעם חרונה בשכם? ומדוע לא היית שם מאז?

★ ★ ★

עם נהגתי להמריץ באונוי כל מכו וידידי: „סע לשכם. סע לחברון. סע מאללה. בוא במגע עם ערביי הגדה. חח איתם. שתה עימם קפה. קנה מהם דות. ההיכרות הזאת חשובה. השיחות ו. גשר להבנה.”

היום? אני עצמי נוסע לשטחים בלב כבד, ורק אני חייב לעשות זאת. לא מתוך פחד: מרגיש שם ביטחון, ומעולם לא נתקל באי-נעימות.

אבל לא נעים להיות שם. יובצת אחרית דיכאון, יאוש, התנכרות, אטיה — וזה משפיע עליך. אינך יכול